

„Něco takového je těžké neříkat,“ řekla Andreth, „jestliže pochopíš beznadějnou situaci, ve které se nalézáme. Nebo ve které se nalézá většina lidí. My Atani, jak nás nazýváte, nebo Hledači, jak říkáte, ti, kdo opustili země beznaděje a lid temnoty a putovali k západu v marné naději, my věříme, že uzdravení může ještě být nalezeno, nebo že je stále ještě nějaká cesta k úniku. Ale je to opravdu *Estel*? Není to spíš nerozumná *Amdir*, pouhý útěk ve snách před tím, co v bdělém stavu stejně víme: že není úniku před temnotou a před smrtí?“

„*Pouhý útěk ve snách*, říkáš?“ zeptal se Finrod. „Ve snech se zjevuje mnoho tužeb. A touha může být poslední jiskřička *Estelu*. Ale ty nemáš na mysli *sen*, Andreth. Pleteš si *snění* a *bdění* s *nadějí* a *vírou*, a tak se v prvním utvrzuješ a druhé zpochybňuješ. Cožpak spí ti, kdo mluví o útěku a uzdravení?“

„Ať už spí nebo bdí, neříkají nic jasně,“ odpověděla Andreth. „Kdy a jak má uzdravení přijít? Jaký způsob bytí očekává ty, kteří spatří onen čas? A co bude s námi, kteří jsme již dříve bez uzdravení odešli do temnoty? Odpovědi na takové otázky tuší snad jen ti, kteří doufají v Dávnou Naději.“

„*Doufají v Dávnou Naději*?“ zeptal se udiveně Finrod. „O kom to mluvíš?“

„Je jich jen pár,“ řekla, „ale jejich počet vzrostl od té doby, co jsme přišli do této země a oni zjistili, že je možné Bezejmennému, jak se domnívají, vzdorovat. Ale to nic neřeší. I kdybychom ho snad mohli porazit, neodčiní se tím jeho staré skutky. A jestliže odvaha Eldar v této věci zklame, pak bude jejich beznaděj o to hlubší. Neboť Dávná Naděje není založena na moci lidí, ani žádného jiného lidu Ardy.“

„A v čem tkví tato naděje, víš-li to?“ zeptal se Finrod.

„Říká se,“ odpověděla Andreth, „že sám Jediný sestoupí do Ardy a uzdraví lidi a všechno, co bylo porušeno od počátku až do konce. A tvrdí také, pokud si nevymýšlejí, že se tato pověst vypráví mnohé nespočetné roky a pochází až z doby, kdy jsme ještě nebyli stvořeni.“¹⁶

„Oni tvrdí, oni si vymýšlejí?“ zeptal se Finrod. „Cožpak ty k nim nepatříš?“

„Jak bych mohla, pane? Vždyť veškerá moudrost mluví proti nim. Kdo je Jeden, kterého vy nazýváte Eru? Když pomíneme lidi, kteří slouží Bezejmennému, což dělají mnozí ve Středozemi, přesto mnoho lidí přijímá svět pouze jako válku mezi Světem a Tmou, jejichž síly jsou vyrovnané. Ty však říkáš: ne, to je Manwë a Melkor, Eru je nad nimi. Je tedy Eru pouze největším z Valar, velký bůh mezi bohy, jak by řekla většina lidí, dokonce i mezi Atani? Král, který pobývá daleko od svého království a nechává nižší prince, aby zde vládli dle vlastního uvážení. Ale ty na to řekneš: ne, Eru je Jediný, ten, jemuž není rovno. On stvořil Eä, ale je

smrt. Zde vyčkávali, dokud nepředstoupili před Erua. Tato pravda se nedá dokázat. Žádný živý člověk nesmí vstoupit do Amanu. Žádná *fëa* mrtvého člověka se nikdy nevrátila do života ve Středozemi. V každém z těchto nařízení však existovala nějaká výjimka, která ponechávala Eruovi „svobodu“. Eärendil doplul do Amanu dokonce v čase Záповědi; nesl však silmaril, který získala zpět jeho prababička Lúthien,¹⁸ a byl to půlelf a navíc se už nikdy nesměl vrátit do Středozemě. Beren se navrátil do skutečného života, ale jen na chvíli; a ve skutečnosti ho už živý člověk nespátřil.

Přelout přes moře na Eresseä (na ostrov, ze kterého se otvíral výhled na Aman) bylo nakonec dovoleno a dokonce doporučováno všem elfům, kteří zůstali ve Středozemi po pádu Morgotha. To znamenalo skutečný počátek Panství lidí, ačkoliv proběhlo (z našeho pohledu) ještě dlouhé období soumraku mezi pádem Morgotha a konečnou porážkou Saurona, které trvalo celý Druhý a Třetí věk. Ale na konci Druhého věku došlo zásahem Erua k Velké katastrofě, která jakoby předznamenala Konec Ardy. Númenor byl smeten z povrchu země a Aman se ztratil z fyzického světa. To, že někteří Smrtelníci v dobách po Katastrofě odpluli „přes moře“, jak je zaznamenáno v *Pánu Prstenů*, není úplně totéž. V každém případě to byla zvláštní milost, poskytující možnost zemřít podle původního plánu před Pádem: povznesení do stavu, ve kterém mohli dosáhnout většího poznání a klidu mysli a uzdravení ze všech poranění duše i těla se mohli nakonec podvolit a zemřít ze svobodné vůle a dokonce toužebně, doufajíce v *estel*. Věc, které Aragorn dosáhl bez jakékoliv podobné pomoci.

DODATEK 5

Byli schopni mnohem většího a delšího fyzického vypětí bez únavy, např. když uskutečňovali nějaký zásadní záměr své mysli, nepodléhali nemocím, uzdravovali se rychle a bez následků ze zranění, která by byla pro lidi osudná a byli schopni odolávat velké fyzické bolesti po dlouhou dobu. Jejich těla nemohla samozřejmě přežít smrtelné úrazy a násilné ohrožení své stavby, ani doplnit chybějící údy jako je např. odtatá ruka. Na druhou stranu mohli elfové umřít, a umírali, ze své vlastní vůle, např. z velkého zármutku nebo ztráty nebo nemohli-li naplnit své základní tužby či smysl života. Tato chtěná smrt se nepokládala za špatnou, ale za chybu, která prozrazovala nějaký nedostatek nebo zkaženost *fëa*, a těm, kdo přicházeli do Mandosu s tímto záměrem, mohl být odepřen budoucí tělesný život.

DODATEK 6

Protože Valar neměli žádné informace nebo protože žádné informace nebyly poskytnuty. (Viz DODATEK 2.)